

Edito

24, 25 en 26 november 2010 staan geboekt als hoogdagen waarop het werk gevierd werd dat de verschillende internationale, Europese en Belgische netwerken verrichten rond welzijn op het werk. Gedurende deze drie dagen werden in het Europees Parlement en het congrescentrum Square te Brussel workshops en conferenties georganiseerd door het European Network for Workplace Health promotion, het European Network for Education and Training in Occupational Safety and Health, het European Network of Safety and Health Professional Organisations, het Partnership for European Research on Occupational Safety and Health, de European Association of National Productivity Centers, de International Safety and Health Construction Co-ordinators Organisation, het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk (EU OSHA) en VCA-Besacc.

De conferenties raakten heel wat actuele thema's aan, onder andere economische stimuli voor investeringen in preventie, de kosten en baten van preventiemaatregelen; geweld door derden in het onderwijs; gezond werk bevorderen door meer veiligheidscoördinatie; de uniforme kwalificatie voor preventieadviseurs in Europa; werken met onderaannemers en veiligheid en gezondheid; de relatie tussen onderzoek en praktijkervaringen, etc. Zo'n 150 geïnteresseerden uit heel Europa woonden de conferenties en interne netwerkvergaderingen bij. En maakten tussendoor gretig van de gelegenheid gebruik om ervaringen met andere OSH professionals uit te wisselen. Getuige daarvan is onder meer het fotoverslag op de binnenpagina's van deze PreventInfo.

Op dag drie, aan het eind van het afsluitend colloquium, gaf eregast en ESA astronaut Frank De Winne een gesmaakte uiteenzetting over de arbeidsomstandigheden in zijn voormalige werkplek: het ISS of internationaal ruimtestation. Hij beschreef er hoe de ruimtevaarders omgaan met het leven én werken in besloten ruimtes en de moeilijkheid om het evenwicht tussen werk en privé of ontspanning te behouden zo ver van huis. Het volledige relaas van zijn visie op welzijn op het werk (in de ruimte) leest u in onze tijdschriften.

Het Prevent-team wenst u veel lees- en kijkplezier en bovenal een productief en gezond 2011!

Marc De Greef, gedelegeerd bestuurder

01

Edito

02

**Nieuwe opdrachten voor het Topic Center
Occupational Safety and Health**

02

Publicatie: Ergonomie op Beswic

02

Prevent behaalt het ESF kwaliteitslabel

03

**DM@Work toert doorheen 2011 met vier praktische
handboeken over Disability Management**

03

**Welke relatie tussen stress en
arbeidsongevallen?**

04

**Occupational Safety
and Health Networking Days**

06

**Professioneel trainingsprogramma
voor Health & Safety managers**

07

EU-OSHA rapporten

08

Opleidingen PreventAcademy

ONDERZOEK

Nieuwe opdrachten voor het Topic Center Occupational Safety and Health

Vanaf januari 2011 neemt Prevent opnieuw deel aan enkele onderzoeksprojecten van het Topic Center for Occupational Safety and Health van EU OSHA.

Het project **State-of-the-art-review on OSH Peer Review Processes** zal een literatuurstudie maken van de "peer review"-aanpakken die onder meer in Europa bestaan met betrekking tot veiligheids- en gezondheidsgerelateerde onderwerpen. In bepaalde sectoren zoals bijvoorbeeld de nucleaire sector en de petrochemie bestaat de gewoonte om tussen bedrijven onderling ervaringen uit te wisselen. Zo komen een aantal experts van verschillende plants samen om een bepaald probleem te bespreken, er goede praktijken rond te formuleren, elkaars werkplek te bezoeken, etc. Het project wil onderzoeken of dergelijke praktijken wijdverbreid zijn, of ze ook in andere sectoren aanwezig zijn, en of er hierrond reeds echte methodologieën werden ontwikkeld.

Prevent is task leader voor het project **State-of-the-art-review of training requirements for safety professionals**. Dat zal een stand van zaken opmaken betreffende de nationale implementatie van de Kaderrichtlijn Occupational Safety and Health in de 27 EU-lidstaten en EFTA-landen. Het doel is een praktisch overzicht op te stellen van de vereisten voor interne en externe OSH professionals met betrekking tot hun opleiding. Het onderzoek kijkt onder meer naar:

- *de opleidingsvereisten in de EU-lidstaten en EFTA-landen voor OSH professionals (m.a.w. de implementatie van art. 7 van paragraaf 5 van de Kaderrichtlijn)
- *de instituten die geven deze opleidingen en trainingen voorzien in de verschillende landen
- *de vereisten competenties om een risk assessment uit te voeren in de verschillende landen

Het project **Literature review on reasons, arguments and motivation for employers and workers to carry out workplace health promotion** zal identificeren welke de belangrijkste redenen, argumenten en motivaties zijn voor werkgevers en werknemers om betrokken te zijn in initiatieven met betrekking tot gezondheidspromotie op het werk.

Ten slotte zal Prevent in het project **State-of-the-art-review on occupational safety and health in the supply chain** onder meer onderzoeken hoe welzijn op het werk doorheen de keten van subcontractors bevorderd kan worden en zal het een overzicht bieden van de recente ontwikkelingen in de EU-lidstaten met betrekking tot welzijn op het werk in aankoop- en erkennings-schemas.

Meer informatie via lieven.eeckelaert@prevent.be

PUBLICATIE

Ergonomie op Beswic

Op de website van het Belgian Safe Work Information Center (BeSWIC), de Belgische afdeling van het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk, staat sinds augustus 2010 een volledig luik 'Ergonomie'.

De Ergonomie-pagina's bevatten een schat aan informatie over onder andere ergonomie op de werkplek, beeldschermwerk en ergonomie in de transport- en distributiesector. De inhoud ervan werd uitgewerkt door de ergonomen van Prevent. Naast de theoretische achtergrond, vindt u er ook een massa praktische tips om de ergonomie op de werkvloer te verbeteren. Bovendien bevat elk hoofdstuk ook links naar relevante documenten.

Meer informatie via www.beswic.be/nl/topics/ergonomie

KWALITEIT

Prevent behaalt het ESF kwaliteitslabel

Prevent heeft het ESF (Europees Sociaal Fonds) kwaliteitslabel verworven na een succesvolle kwaliteitsaudit. Het label wordt uitgereikt aan ESF-promotoren die een kwaliteitsvolle en duurzame bedrijfsvoering garanderen. Prevent beschikt daarnaast eveneens over het ISO 9001 kwaliteitslabel.

Het ESF Agentschap ontwikkelde een eigen kwaliteitsmodel dat gebaseerd is op het EFQM (European Foundation for Quality Management) model met negen aandachtsgedebieden en vijf kwaliteitsniveaus. De niveaus schetsen de ontwikkelingsfasen van een organisatie op weg naar excellentie. Het ESF-kwaliteitslabel vormt een garantie voor de kwaliteit van de werking en voor een toekomstgerichte kwalitatieve strategie. Het label is drie jaar geldig, waarna er een opvolgingsaudit volgt.

Dankzij de steun van ESF Vlaanderen leidt Prevent momenteel het project DM@Work. Dat werkt de methodiek Disability Management uit zodat bedrijven, rekening houdend met de voor hen specifiek kenmerken, een systematische aanpak kunnen opzetten rond retentie en re-integratie van werknemers met langdurige gezondheidsproblemen. DM@Work is een opvolgproject van het Equalproject Intro_DM "Introductie in Disability Management", dat de methodiek Disability Management ontwikkelde.

Meer informatie bij veronique.debroeck@prevent.be

CAMPAGNE

DM@Work toert doorheen 2011 met vier praktische handboeken over Disability Management

Sinds april 2009 leidt Prevent het project DM@Work, met de financiële steun van ESF Vlaanderen en haar partners ACT Désiron, IDEWE, Adhesia, Mensura, ABVV, ACV, ACLVB en Unizo. Dankzij de medewerking van enkele bedrijven en organisaties uit de bouw-, gezondheids-, overheids- en (petro)chemische sector, werkten zij handvatten uit voor de implementatie van een systematisch beleid voor jobbehoud en re-integratie van werknemers die wegens gezondheidsproblemen langdurig afwezig zijn van het werk, of die signalen vertonen dat ze zonder ingreep langdurig zullen uitvallen (Disability Management - DM).

In juni 2010 presenteerde het partnerschap het tussentijdse resultaat van dat werk aan ESF-Vlaanderen, dat hen daarop de goedkeuring gaf de handvatten verder te ontwikkelen tot vier volwaardige handboeken en een website. Deze handboeken, één voor de bedrijven in de privé-sector en telkens één specifiek voor de sectoren bouw, (petro)chemie en gezondheid en welzijn, introduceren de lezer in de wettelijke maatregelen die acties rond jobbehoud en re-integratie kunnen ondersteunen en bieden hem of haar een handleiding en praktische hulpmiddelen bij het opzetten van een Disability Management beleid in een bedrijf of organisatie. De handboeken worden verwacht in de loop van januari of februari 2011. Ze zullen vrij beschikbaar zijn in gedrukte versie en online op de website www.disability-management.be.

Met deze handboeken en website richten de partners binnen DM@Work zich tot de interne en externe preventieadviseurs, HR-verantwoordelijken, consultants evenredige arbeidsdeelname en diversiteit en andere betrokkenen bij de retentie en re-integratie van werknemers met gezondheidsproblemen. Om de handboeken aan hen voor te stellen en hen vertrouwd te maken met Disability Management, zullen de partners binnen het project DM@Work in de loop van 2011 verschillende studiedagen, colloquia, etc. organiseren. Wil u op de hoogte blijven van de recentste informatiemomenten, dan consulteert u best regelmatig de website www.disability-management.be.

De eerste studiedag in het kader van DM@Work vond reeds plaats op 13 januari in het Jan Ypermanziekenhuis te Ieper. Samen met LBC-NVK en Prevent en met de steun van ESF Vlaanderen organiseerde het ziekenhuis de studiedag "Welzijn op het werk. Hoe stresspreventie uitbouwen in je organisatie!". Mentale gezondheidsproblemen zijn de op één na meest voorkomende reden van (langdurig) ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid. De stelling van de studiedag was dat HR-verantwoordelijken en preventieadviseurs die hierop een antwoord zoeken, er goed aan doen om samen een personeelsbeleid uit te bouwen dat actief werkt aan het welzijn van alle personeelsleden. Ze zijn namelijk partners om een werkomgeving te creëren waarin kwaliteitsvol én met goesting kan gewerkt worden.

Meer informatie via jenna.gailly@prevent.be

STUDIEDAG

Welke relatie tussen stress en arbeidsongevallen?

Op 3 december 2010 organiseerde Prevent in samenwerking met Assuralia een studiedag voor de arbeidsongevallenverzekeraars over de relatie tussen stress en arbeidsongevallen.

In de voormiddag lichtte Maarten Sercu van Idewe het theoretisch kader toe, met name het ontstaan van stress en psychosociale belasting en de mogelijke gevolgen. Voorts toonde hij hoe een bedrijf psychosociale belasting kan keren naar een positief psychosociaal welzijn aan de hand van een aantal modellen en een stappenplan voor het voeren van een stressbeleid op het werk.

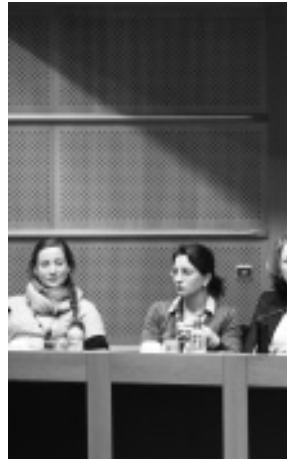
Prof. dr. Isabelle Hansez van de Universiteit van Luik lichtte vervolgens een studie toe over de relatie tussen stress en arbeidsongevallen die zij samen met Prof. dr. Braekman van de Universiteit van Gent net beëindigde. Zij ontwikkelden een vragenlijst die door de FOD WASO zal gevalideerd worden en aangeboden op het web.

In de namiddag volgde een interactief gedeelte waarbij de deelnemers zich bogen over een tweetal statements. De eerste statement verplicht de bedrijven met een hoog aantal arbeidsongevallen of ernstige arbeidsongevallen om een stressanalyse uit te voeren en preventiemaatregelen te nemen. Deze analyse en actieplan moet tevens kunnen worden voorgelegd in het kader van het beleid met betrekking tot de preventie van arbeidsongevallen. De tweede statement stelde dat meer aandacht moet worden gegeven aan de medewerkers die blootgesteld zijn aan extreme stress of psychosociale belasting (zowel gerelateerd aan het werk als aan het privé-leven). Volgens de stelling dienen deze personen individueel begeleid te worden en mogen zij (tijdelijk) geen kritische taken uitvoeren die veiligheidsrisico's inhouden. De discussies omtrent deze wat provocatieve stellingen brachten heel wat reflectie over het thema van de deelnemers, die direct betrokken partij in de ondernemingen zijn.

Ten slotte hield Prof. dr. Pierre Firket van de Universiteit van Luik en directeur van het Centre d'informations, de thérapeutiques et d'études sur le stress (CITES Prévert) in Luik, een uitzonderlijk pleidooi voor de slachtoffers van stress-gerelateerd werk en boeide hij de deelnemers met zijn visie op de veranderingen in de maatschappij en de werkomgeving. Gezien het succes van de formule en de sprekers bij het publiek, wordt aan een herhaling van het thema en de dag voor een ruimer publiek nagedacht.

Meer informatie via Veronique.debroeck@prevent.be

Occupational Safety and Health Networking Days

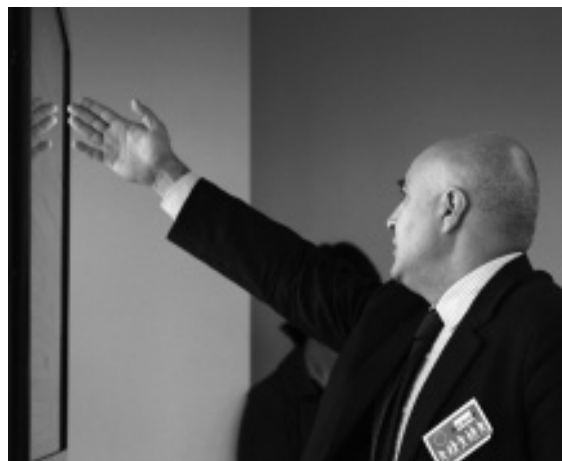

ENSHPO
 European Network of Safety and Health Professional Organizations

The voice for OSH professionals in Europe

ENSHPO's objectives are to:

- bring together European OSH professional organizations
- influence key stakeholders at national and European level
- develop a pan-European certification standard
- promote OSH in education and training
- establish a Professional Code of Conduct
- enable access of OSH Good Practice

OPLEIDING

Professioneel trainingsprogramma voor Health & Safety managers

Eind november 2010 ging de eerste module van de vierdelige training Euroshc van start in Brugge. Met dit programma willen Prevent, met de steun van de multinational Georgia Pacific, de kennis en vaardigheden van Health & Safety managers verhogen betreffende het opzetten, uitvoeren, promoten en evalueren van een welzijnsbeleid op het niveau van het bedrijf. Het volgen van de training zal leiden tot het behalen van het European OSH Excellence Certificate.

De tweede module, die loopt van 14 tot en met 16 maart 2011, vindt plaats in de Duitse hoofdstad Berlijn, de derde in Rome. De training wil dan ook voornamelijk cursisten aantrekken uit internationaal actieve bedrijven. In Brugge volgden 17 deelnemers de training uit het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Italië, Spanje, Griekenland, de Verenigde Staten, Nederland en België. Aan het eind van de eerste lesdag konden zij Belgisch bierproeven in de brouwerij Halve Maan.

De training kwam tot stand vanuit de waarneming dat safety & health managers hun functie uitoefenen in steeds veranderende en meer veeleisende omstandigheden. De crisis, de toenemende veeleisendheid van klanten en de druk van concurrenten leiden tot een voortdurende zoektocht naar de optimale balans tussen kwaliteitsverhoging en kostenverlaging in de bedrijven. In deze omstandigheden trachten health & safety managers de aandacht van het bedrijf te vestigen op preventie en welzijn op het werk.

Om werkelijk succesvol te zijn, zullen deze health & safety managers het verband moeten leggen tussen hun core business - gezondheid en veiligheid op het werk - en de core business en goals van het bedrijf. Wanneer het welzijnsbeleid verweven is binnen het bedrijfsbeleid, zal het bedrijf een beter en meer duurzaam resultaat neerleggen inzake welzijn op het werk, en zullen veiligheid en gezondheid ook een aandachtspunt blijven in geval van organisatorische veranderingen, fusies, herstructureringen, snelle technologische veranderingen, etc.

Deze aanpak vereist dat structurele, culturele en internationale aspecten binnen de organisatie en de werkplek kunnen worden besproken. Hoe wordt het welzijnsbeleid formeel georganiseerd? Welke verantwoordelijkheden zijn er en wat met macht? Kan het welzijnsbeleid beter worden geïntegreerd in bestaande managementprogramma's en -systemen? Hoe vermijd je discrepanties tussen formele regels en procedures en

plaatselijke gewoonten, aanpassingen en improvisatie? Welke informele aspecten spelen een rol? Wat zijn de onderliggende overtuigingen bij de werknemers? Welke soort leiderschap is het meest gewenst? Hoe kan je leerprocessen opstarten en stimuleren binnen het bedrijf? Hoe zet je een efficiënte communicatie op rond welzijn op het werk? Hoe plaats je welzijn op het werk op de agenda van de bedrijfsleiding?

In drie delen (modules) gespreid over november 2010 tot het najaar 2011, verdiepen de cursisten zich in de thema's veiligheidscultuur, de integratie van welzijn in het bedrijfsbeleid en communicatie. In de laatste module, tijdens het voorjaar 2012, zullen ze een eindwerk presenteren. Wie wil kan nog in het programma stappen: deelname aan slechts één module is mogelijk.

Meer informatie via training@prevent-academy.be

PUBLICATIE

EU-OSHA rapporten

De onderzoeken die Prevent met andere Europese preventie-instituten verricht voor het Topic Center for Occupational Safety and Health van EU OSHA resulteren meestal in overzichtsrapporten, aanbevelingen, goede praktijken etc. De rapporten waarvan u hier een korte samenvatting leest, werden recent gepubliceerd.

Veiligheid en gezondheid op het werk bij onderhoudswerkers

Het rapport "Onderhoudswerk en veiligheid en gezondheid op het werk - een statistisch plaatje" geeft een omvattend overzicht van de gevaren verbonden aan onderhoudswerk en de gezondheidsrisico's waaraan onderhoudswerkers in de Europese lidstaten worden blootgesteld. Zo citeert het rapport een Spaanse enquête over arbeidsomstandigheden waaruit blijkt dat onderhoudsmedewerkers meer worden blootgesteld aan lawaai, trillingen en diverse soorten straling dan de rest van de beroepsbevolking. Ze hebben ook meer te maken met hitte in de zomer (44% tegenover 19% in andere beroepen), koude in de winter (44% tegenover 17%) en een vochtige atmosfeer (25% tegenover 13%) en worden meer blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, dampen en rook. Eurostat-gegevens tonen dan weer dat ongeveer 20% van alle ongevallen die zich in 2005-2006 in België hebben voorgedaan, verband hielden met onderhoudswerk.

Nieuwe casestudies ter voorkoming van werkgerelateerde aandoeningen aan het bewegingsapparaat in de landbouw

De landbouw is de sector waar aandoeningen aan het bewegingsapparaat en blootstelling aan de risico's ervan het meest voorkomen. Het merendeel van de landbouwarbeiders maakt melding van blootstelling aan repetitieve hand- en armbewegingen, vermoeiende of pijnlijke lichaamshoudingen of het dragen of verplaatsen van zware lasten. De percentages gevallen van rug- en spierspijn zijn in deze sector twee keer zo hoog als het gemiddelde. Dit rapport verzamelt goede praktijken die praktische informatie opleveren over manieren om aandoeningen aan het bewegingsapparaat in de landbouw te voorkomen.

Economische stimulansen verbeteren veiligheid en gezondheid op het werk

Dit rapport over economische stimuli toont dat overheden arbeidsongevallen en beroepsziekten op kosteneffectieve wijze kunnen terugdringen met behulp van economische stimulansen die bedrijven aanmoedigen te investeren in risicopreventie.

Veel EU-lidstaten bieden al diverse financiële tegemoetkomingen aan bedrijven die investeren in de veiligheid van hun medewerkers. Deze tegemoetkomingen omvatten bijvoorbeeld lagere verzekeringspremies, overheidssubsidies en -toelagen, maar ook belastingverlagingen en preferentiële voorwaarden bij bankleningen voor de best-presterende bedrijven.

Drie van de 14 casestudies die in het project naar voren komen, leverden voldoende gegevens op om een kosten-batenanalyse uit te voeren. Bij elk van deze drie was sprake van een positieve rendementsverhouding, variërend van 1,01 tot 4,81 euro voor elke euro die werd geïnvesteerd. Als kwantitatieve criteria werd gekeken naar de ongevallencijfers, het ziekteverlof, en de algemene verbetering van de werkomstandigheden.

Zo werd er bijvoorbeeld in 2002 een stimulansregeling ingevoerd in de Duitse slagerijsector, waarbij het aantal te rapporteren ongevallen daalde met 28% gedurende de zes jaar erna vergeleken met een daling van 16% in de sector als geheel. In totaal betekent dit dat er jaarlijks ongeveer 1.000 ongevallen minder plaatsvonden in bedrijven die aan de stimulansregeling deelnamen.

Volgens Jukka Takala, directeur van EU-OSHA, "heeft ons project van economische stimulansen al meerdere EU-lidstaten aangespoord tot onderlinge uitwisseling en het delen van goede praktijken bij het opzetten van stimulansregelingen. Al met al laat het verslag zien dat economische stimulansen in alle lidstaten effectief kunnen zijn, ongeacht de grote verschillen in de stelsels voor sociale zekerheid en ongevallenverzekeringen."

Naar aanleiding van het project heeft het Italiaanse instituut voor arbeidsongevallenverzekering INAIL een nieuwe stimulansregeling ontwikkeld waarin rekening is gehouden met de ervaringen en goede praktijken van andere landen. Dit betekent dat het gebaseerd is op de meest hoogwaardige internationale kennis. De regeling van het INAIL omvat ruim 60 miljoen euro en is met name gericht op kleine en middelgrote ondernemingen. Deskundigen verwachten dat de regeling op maatschappijniveau wel 180 miljoen euro kan opleveren.

Uit het nieuwe verslag van EU-OSHA blijkt dat er een groeiende belangstelling bestaat voor economische stimulansen om organisaties aan te sporen tot het investeren in gezondheid en veiligheid op het werk. Men komt meer en meer tot het besef dat handhaving van voorschriften alleen niet genoeg is, wil de EU haar doelstelling van 25% minder arbeidsongevallen behalen, zoals opgenomen in de communautaire gezondheids- en veiligheidsstrategie.

In het verslag van EU-OSHA wordt een beschouwing gegeven van het huidige onderzoek naar economische stimulansen, en verder een overzicht van het overheidsbeleid in de verschillende EU-lidstaten op het gebied van beloningssystemen, en een reeks casestudies over de toepassing van stimulansen in verschillende Europese landen en diverse sectoren. Er wordt gekeken naar de effectiviteit van de verschillende stimulansregelingen en er worden enkele succesfactoren aangewezen.

Welzijn op het werk bij zelfstandigen

Het aantal zelfstandige werknemers is redelijk stabiel in Europa, maar hun aandeel is wel gestegen in de diensten- en bouwsector. Het aantal zelfstandigen in risicosectoren als landbouw en bouw maakt het accuraat opvolgen van gegevens in verband met welzijn en veiligheid op het werk nog belangrijker. Dit rapport beschrijft de huidige monitoringssystemen en legt de nadruk op recente initiatieven die bedoeld zijn om het monitoren van gegevens in verband met welzijn op het werk van zelfstandigen te verbeteren.

Meer informatie via lieven.eeckelaert@prevent.be

Prevent Academy Agenda voorjaar 2011

Prevent Academy organiseert open opleidingen waarvan u hieronder een overzicht vindt met de data van de verschillende sessies. Voor een volledig overzicht van onze activiteiten kan u steeds terecht op www.prevent.be. Daarnaast richt Prevent op aanvraag, verscheidene bedrijfsinterne opleidingen in. **Voor meer informatie: Prevent Academy, tel. 02/643.44.44, fax. 02/ 643.44.40, e-mail: training@prevent-academy.be, website: www.prevent-academy.be.**

Opleiding	Plaats	Startdatum	Prijs
Welzijn op het werk			
<i>Preventie/Multidisciplinair</i>			
Multidisciplinaire basisvorming ter voorbereiding van de specialisaties tot preventieadviseur (18 dagen)	Pellenberg	22 februari 2011	1.550,00 €
Opfriscursus voor preventieadviseurs: Summercourse (4 dagen)	Pellenberg	5 juli 2011	670,00 €
Specialisatiemodule tot preventieadviseur Niveau 2 (13 dagen)	Pellenberg	14 februari 2011 of 22 maart 2011	1.300,00 €
Specialisatiemodule tot preventieadviseur Niveau 1 (34 dagen)	Pellenberg	18 maart 2011	3.200,00 €
<i>Psychosociale aspecten</i>			
Opleiding tot vertrouwenspersoon (4 dagen)	Pellenberg	15 maart 2011	870,00 €
Adviseur psychosociale belasting (i.s.m. PVI) (12 dagen)	Antwerpen	22 maart 2011	1.720,00 €
Specialisatiemodule tot preventieadviseur in de psychosociale aspecten (40 dagen)	Pellenberg	17 maart 2011	5.000,00 €
<i>Arbeidshygiëne</i>			
Specialisatiemodule tot preventieadviseur in de arbeidshygiëne (40 dagen)	Pellenberg	17 januari 2011	5.000,00 €
<i>Ergonomie</i>			
Adviseur Ergonomie (i.s.m. PVI) (12 dagen)	Antwerpen	17 januari 2011	1.720,00 €
Veiligheidscoördinatie			
Module tot veiligheidscoördinator voor preventieadviseurs (4 dagen)	Pellenberg	27 april 2011	870,00 €
Milieu			
Milieucoördinator Niveau A (36 dagen)	Pellenberg	13 januari 2011	3.300 €
Milieucoördinator Niveau B (22 dagen)	Pellenberg	13 januari 2011	2.200 €
Milieucoördinator Niveau A, via overgangsniveau (15 dagen)	Pellenberg	13 januari 2011	1.200 €

prevent

Gachardstraat 88/4
B-1050 Brussel
prevent@prevent.be
www.prevent.be
T +32 (0) 2 643 44 44
F +32 (0) 2 643 44 40